

**Фонд оценочных средств для входного контроля и
промежуточной аттестации обучающихся
по учебному предмету «Родной язык (чеченский)»
(типовой вариант)
(7 классы)**

Обязательная часть учебного плана.

Предметная область: Родной язык и родная литература

¹ Данный вариант фонда оценочных средств является типовым для учителя-предметника, ежегодно на основании приказа директора школы в ООП ООО вносятся изменения в форме дополнения.

Карарий, юккѣрий аттестаци кхочушъяран мах хадоран фонд
М.Р.Овхадовн, Р.А.Абдулкадыровн программн тӀехь

**Талламан диктант №1 грамматически тӀедилларца «7-чу классехь
1амийнарг карладаккхар. Къамелан дакъош» тема.**

Хьуьнан дахар

Сарахь оха тхешан тӀобьрмигаш кечдира. Оха цу чу гӀутахаш а, аптечка а,
кедаш а, 1айгаш а дехкира. Са ма-хилли тхо новкъа девлира.

Новкъахь Салас ког хадийра.Тхан санитар, цунна йод а хьаькхна,
дӀабихкира иза. Сала тӀаккха дӀавеара.

Оха садаӀа билгалъяьккхинчу меттигана тӀекхача барх1 километр
йисинера. Новкъахь тхо уьшалшна тӀе 1иттаделира. Амма тхан разведчикашна
дика некъ карийра. ТӀаккха тхо оцу новкъа дӀадахара.

ТӀаьххъара садаӀа севцира тхо боккха 1ам болчохь. ЦӀеххъана тхуна
хезира бер доьлхуш. Тхо девдда цига дахара. Жима ши йо1 тилаелла хиллера.
Оха и шиь новкъа яьккхира.

Грамматически тӀедиллар:

1. Хьалхарчу предложенина синтаксически къастам бе.
2. 1-чу предложенехь билгалдаха шайна девза къамелан дакъош .

Талламан диктант №2 граматически т1едилларца «Хандош» темина

Ши накъост

Ши накъост хъуна юккъехула д1авоьдуш , царна акха ча т1е1оттаелира. Цхъаь ведда дитта т1е велира, важа ша волччу новкъахъ висира. Кхин дан х1ума а ца хилла, иза лаьтта охъавуьйжира, ша велла моттийта.

Ча т1е а яхана, цунах хьожа яккха юьйлира: стага са ца до1ура. Цуьнан юьхъах хьожа а яьхна, иза велла моьттуш, ча д1аяхара. Мацца а, ча д1аяхна, хан яьлча, важа дечигана т1ера охъа а воьссина, велавелира:

- И х1ун дара, - бохура цо,- хъуна лере а еана чано аьлларг?

- Чано соьга бохура, кхерам болчу меттехъ накъост д1а а тосуш, доьдуш долу адамаш- вон адамаш ду.

Грамматически т1едиллар:

1. Хьалхарчу предложенина синтаксически къастам бе.
2. Схъаязде 1 –чу абзаца юкъара хандешнаш, билгалбаккха саттам.

Талламан диктант №3 грамматиически т1едилларца «Причасти» темина Дарц хьобкху 1а

Д1аяхара йовха аьхке, д1ателира дашо гуьйре, охьадеара ло-схьакхечира дарц хьобкху шийла 1а.

Схьахьбекха дуйладелира шийла мехаш. Дерзина лаьтташ дара хьуьнхара дитташ, 1аьнан к1айчу бедаре хьобжуш. Багий, базий кхин а ч1ог1а сенделлера.

Дукхазза а ло даккхийра долалора, ткьа адамаш 1аьнах сакьералуш, самадуйлура: 1аьнан цхьа шатайпа, ц1ена серло хуьлура корех чукхетий. Духхьарлерачу лай т1ехула таллархой талла бахара. Дийнахь сарралц хезаш дара хьуьнхахь летачу лартоллучу ж1аьлин аз.

Таллархо ву хьуьнан йистехь к1елхиина 1аш. Уьйриг санна керчаш, некъахула схьайог1уш ю пхьагал. Таллархочо шок тоьхча, пхьагало, саца а сецна, шина кога т1е а хиьна, лергаш а доьг1на, - ладуьйг1ира: «Гена дуй техьа ж1аьлеш?»

Грамматически т1едиллар:

- 1.Шолг1ачу предложенина бе синтаксически къастам.
2. Схьаязье текста юкъара причастеш, билгалъяккха хан.

**Талламан диктант №4 грамматически т1едилларца «7-чу классехь
1амийнарг карладаккхар.Къамелан дакъош» темина
Б1аьсте**

Б1аьсте ца йолуш дикка хьееллера. Т1аьххьарчу к1ирнашкахь екхна , г1орийна, шийла лаьтташ яра. Дийнахь малх кхетча, ешара, буьйсанна шело ворх1 градусе кхочура, некъ боьхна, вординашца лелара.ц1еххьана , бовха мох а баьлла, мархаш йолаелира, кхаа дийнахь мела дог1а дилхира. Т1аккха, мох а тийна, дуькъя дохк деара.

Сарахь кхоларш д1аевлира, д1аяхара мархаш.1уьйранна кхеттачу малхо чехка башийра буткъя ша. Баьццара бос белира, можа заза даьллачу дитташ т1ехь хьийза дуьйлира накхармозий. Д1алаьхкинчохь 1оьхура бежанаш, ловза девлира гоме когаш долу 1ахарий, новкъахула ловзуш уьдура бераш.

Т1еьсара бакъйолу б1аьсте.

Грамматически т1едиллар:

1. Хьалхарчу предложенина бе синтаксически къастам.
2. 1-чу предложенехь билгалдаха шайна девза къамелан дакъош.

V-XI классийн дешархойн диктантийн мах хадорехь хьехархочо куьйгалла оьцу кху некъех:

1. Диктантехь орфографически а, пунктуационни а гIалаташ къабст-къабстина лору, оценка юкъара юьллу.

2. Диктантана «5» дуьллу, нагахь цхьа а орфографически гIалат дацахь я цхьаннал сов пунктуационни гIалат ца хилахь.

3. «4» дуьллу, кхааннал сов орфографически а, щиннал сов пунктуационни а гIалат ца хилахь (я шиь орфографически, кхоь пунктуационни гIалат хилахь).

4. «3» дуьллу, ялханнал сов орфографически а, пхеаннал сов пунктуационни а гIалат ца хилахь (я 5 орфографически, 5 пунктуационни гIалаташ хилахь).

5. «2» дуьллу, иттаннал сов орфографически а, пхеаннал сов пунктуационни а (я бархIаннал сов орфографически а, ворхIаннал сов пунктуационни а) гIалаташ ца хилахь.

Дешархочун балха тIехь гIалат лара деза, орфографически а, пунктуационни а, муьлхха а бакъо талхош, диктант язъяле оцу классехь я цул лахарчу классашкахь Iамийнчух иза хилахь. Нагахь санна талламан диктантехь 5 ша дина нисдарш хилахь (нийса цаяздинарг нийсачуьнца хийцина) оценка цхьана баллана лагIйо, иштта оценка «5» ца дуьллу, диктантехь 3 я цул сов нисдарш хилча.

Оценка юьллуш, ца лоруш дуьту:

1. Программехь йоцу я Iамийна йоцу орфографически а, пунктуационни а бакъонаш талхош долу гIалаташ (масала, V классехь хандешан карарчу а, яханчу а хенийн чаккхенаш нийсаязъяр, спряженешкахь хандешнийн нийсаяздар, подлежащий, сказуемийн юккъехь тире йиллар-цайиллар ца Iамадо. Уьш VI а, VII а, VIII а классийн программехь ю).

2. Тилкхаздаьлла гIалат (описка) лору, масала, белхало хила дезадохь белхано яздинехь, Iуьйре хила дезадохь Iуьйле яздинехь.

3. Нохчийн маттахь зевне мукъаза й (йот) яздар, масала: йоза хила дезадохь еза яздахь, йогIу (егIу), юьртахь (йуьртахь), юьгу (йуьгу) яздахь.

4. Орам ларбеш а, ораман аьзнаш хийцалуш а терахьдешнаш яздар, масала: исс - иссалгIа-уьссалгIа, итт - итталгIа - уьтталгIа.

5. Къовсамечу мсттигашкахь чолхечу дешнийн нийсаяздар, масала: пайдаэцар - пайда эцар, нийсаяздар нийса- яздар, гIодар - гIо дар, и. дI. кх.

6. Дешнашкахь дифтонгаш язъяр: къега- къиэга, терса- тиэrsa, оза-уоза, еха - йиэха, и. дI. кх. а.

7. Щердешнийн къовсаме яздар: стогалла- стагалла, мох – мохан-механ - махан, морха, и. дI. кх. а.

Дешархоша далийтинчу гIалаташна юкъара даккхий а, кегий а гIалаташ къасто деза.

Даккхий гIалаташ лору:

1. Хьалхенца Iамийна а, йозанехь алсам пайдаоьцуш а йолу орфографически, пунктуационни бакъонаш талхош долу гIалаташ:

2. Мукъазчу элпашна юккъе яз деш долу къасторан хьаьркаш, масала: хIаллакьхилла, меттахьхьайра.

3. Дешхьалхенца йолчу я чолхечу инфинитиван суффиксийн язъяр.

4. Хандешнех хиллачу тайп-тайпанчу къамелан дакъойн яздар (оху -охуна я охана, тоьгу - тоьгуна я тоьгана).

5. Хандешан ихначу хенан язъяр, масала: бохура я бахара, моьттура я моттара.

6. Кху кенара цІердешнийн яздар: дечиган я дечган, эчиган я аьчган.

7. ЦІердешнийн а, билгалдешнийн а массо къобалыйна тІеэцна йолу яцйинчу а, юьззинчу а форманийн язъяр, масала: гІуллакх я гІулкх, гІиллакх я гІилкх.

Дсшархочун балха тІехь цхьамогІа (кхоъ я цул сов) цхьана бакъонна нислуш гІалаташ хилахь, диктантана оценка лакхаяккха мега, масала, дешан чаккхенга н яздарехь, доца шеконан элпаш (а, и, у,) яздарехь.

Комплексни талламан белхашкахь, диктантах а, тІедилларех а

(фонетически, лексически, орфографически, грамматически, пунктуационни) лаьттаху, ши оценка юьллу-хІора балхана шен-шен.

ТІедилларийн мах хадорехь куьйгалла оьцу кху некъех:

«5» дуьллу, массо а тІедиллар нийса кхочушдинехь;

«4» дуьллу, тІедилларийн $\frac{3}{4}$ дакъа нийса динехь;

«3» дуьллу, болх ах я цул сов нийса бинехь;

«2» дуьллу, болх эханал кІезиг бинехь.

Билгалдаккхар:

Орфографически а, пунктуационни а гІалаташ, тІедиллар кхочушдарехь дина долу, диктантан мах хадеш лору.